

**فرهنگ عامه‌ی لاهیجان و حوالی
ضرب‌المثل‌ها و کنایه‌ها**

پژوهش و گردآوری:

اکبر شاهانی مقدم

ادبیات و تعلیمی؛ ۵

لاهیجان ماه ۲

انتشارات الهام اندیشه

۱۳۹۷

با حمایت اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی

شهرستان لاهیجان

سرشناسه	:	شاهانی مقدم، اکبر، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	فرهنگ عامه‌ی لاهیجان و حوالی، ضرب‌المثل‌ها و کنایه‌ها/ اکبر شاهانی مقدم.
مشخصات نشر	:	لاهیجان: الهام اندیشه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۴ ص؛ ۵/۱۴×۲۱/۵ س.م.
فروست	:	ادبیات تحلیلی؛ ۵
فروست	:	لاهیجان ما؛ ۲
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۶۴-۳۱-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیبا
موضوع	:	ضرب‌المثل‌های گیلکی
موضوع	:	Proverbs, Gilaki
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۶ ف۵۴/۵۳۹۵/۳۱۲۶۸ PIR
رده بندی دیویی	:	۳۹۸
شماره کتابشناختی ملی	:	۴۷۷۷۷۵۹

گیلان - لاهیجان - انتهای خیابان کاشف غربی - شماره ۱۹۷
 تلفن: ۰۹۱۱۸۲۶۶۹۵۵ - ۰۹۱۲۳۴۴۵۲۷۵ - تلفکس: ۰۱۱۸۳ - ۰۱۱۴۲۰
 نشانی پستی: گیلان - لاهیجان - صندوق پستی ۱۴۶۱ - ۵۰۰۵

فرهنگ عامه‌ی لاهیجان و حوالی، ضرب‌المثل‌ها و کنایه‌ها
 اکبر شاهانی مقدم
 ویرایش و صفحه‌آرایی: آتلیه‌ی الهام اندیشه
 طرح جلد: اکبر شاهانی مقدم
 چاپ: زیتون (یکم، ۱۳۹۷)
 ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۶۴-۳۱-۷

بها: ۱۵۰۰۰ تومان

© کلیه حقوق اثر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه

۴	(۱-۱۷)
۱۱	(۱۸-۸۹)
۱۵	(۹۰-۱۳۵)
۳۰	(۱۳۶-۱۶۲)
۴۰	(۱۶۳-۲۱۴)
۴۵	(۲۱۵-۲۱۹)
۵۵	(۲۲۰-۲۴۱)
۵۶	(۲۴۲-۲۴۷)
۶۱	(۲۴۸-۲۷۶)
۶۳	(۲۷۷-۳۱۳)
۶۹	(۳۱۴-۳۲۲)
۷۶	(۳۲۳-۳۳۶)
۷۸	(۳۳۷-۳۶۱)
۸۱	(۳۶۲-۳۷۹)
۸۸	(۳۸۰-۳۸۲)
۹۱	(۳۸۳)
۹۲	(۳۸۴-۳۸۵)
۹۳	(۳۸۶-۳۹۴)
۹۴	(۳۹۵-۳۹۹)
۹۶	(۴۰۰-۴۰۷)
۹۸	(۴۰۸-۴۳۹)
۱۰۰	(۴۴۰-۴۶۶)
۱۰۷	(۴۶۷-۴۷۲)
۱۱۱	(۴۷۳-۵۲۵)
۱۱۵	(۵۲۶-۵۴۳)
۱۲۵	(۵۴۴-۵۵۶)
۱۲۹	(۵۵۷-۵۸۹)
۱۳۲	(۵۹۰-۶۰۰)
۱۳۹	
۱۴۲	

صفحه

دیاچه

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲

منابع

سرآغاز سخن

جیستی و چگونگی پیشینه‌ی فرهنگی هر شهر مدیون افرادی است که در ایجاد دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی تأثیرگذار بوده‌اند. شهر لاهیجان همواره به مفاخر خود بالیده است. بزرگانی که منشاء افتخار و ارتقای سطح آگاهی اقشار مختلف جامعه بوده‌اند. ایجاد و دباوری فرهنگی گستره‌ی شهر یا فراتر از شهر و حتی کشوری، و امداد فرزندان شهیری است که در لاهیجان پرورش یافته‌اند و جوهر اعتنائی فرهنگ و بالندگی تلاش کرده‌اند؛ مطالعه‌ی زندگی این بزرگان و یادِ نشان اصالت و منزلت آن‌ها در میراث ارزشمند فکری بوده است.

اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی لاهیجان جهت حمایت از نوشته‌های مؤلفان این شهر و ارزشمند بودن حیطه‌ی پژوهش سعی در حمایت از آثار با موضوع لاهیجان را دارد. در سال ۹۶ کتاب عکس‌های لاهیجان قدیم و در سال جدید کتاب پیش‌رو را با جذب و معرفی اسپانسر به مرحله‌ی چاپ رسانده است. احیای هویت فرهنگی و نشان دادن تأثیر مثبت فرهنگی در راستای معرفی مؤلفان و هنرمندان از اهداف این اداره است. شناساندن مؤلفان و نویسندگان و ترویج ضرورت فرهنگ کتابخوانی و ارج نهادن به اصحابِ اندیشه و خردگرایی را چشم‌انداز ضرورت، نیاز و عادت به کتابخوانی در جامعه‌ی شهری و روستایی در نظر گرفته‌ایم. در جامعه‌ی کتابخوان ایمنی فرهنگی برای مؤلفین به وجود خواهد آمد. بستر امروز گستره‌ی کتابخوانی فردا و فرداهاست.

نگار نادری

رییس اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی لاهیجان

مقدمه‌ای بر کتاب حاضر

■ به قلم مهندس فرامرز کوچکی‌زاد

فرهنگ عامه غیر از ساختارگرایی در قالب باورهای اصیل فرهنگ جامعه است. زیرا ندای واقعی مردم عامه را بیان می‌کند و نوعی کنش‌گری مردمی می‌باشد. فرهنگ عامه به زبان غرب معادل واژه‌ی فولکلور است که از واژه‌ی لاتین «فولک» به معنی توده‌ی مردم یا عوام در برابر خواص و فریختگان و کلمه‌ی «لور» به معنی دانش و مجموعه‌ای از ادبیات غیرتخصصی برآمده می‌شود. فرهنگ عوام یا فولکلور در تمام ملت‌ها با تغییرات متنوعی پذیرفته شده است. فرهنگ عامه شامل ادبیات توده‌ی مردم مثل: قصه‌ها، افسانه‌ها، ترانه‌ها، آوازه‌ها، ضرب‌المثل‌ها، کنایات، چستان و... می‌باشد که به تدریج سنت‌ها، شفاهی آموخته شده به آن‌ها افزوده می‌گردد؛ به طوری که پس از سنتی باورها، پیش‌گویی‌ها، آداب و سنن مراحل مختلف زندگی مانند: تولد، کودکی، جوانی، زناشویی، پیری، سوگواری، مرگ و حتی طب سنتی تبدیل به فرهنگ عامه می‌گردد.

بنابراین فرهنگ عامه از اعمال و رفتار، توده‌ی مردم صحبت می‌کند و در انتقال از یک نسل به نسل دیگر دچار تغییر می‌شود ولی به صورت میراث غیرمادی برای ملت‌ها باقی می‌ماند. فرهنگ عامه اولاً در ایجاد همبستگی قومی و نژادی توده‌ها نقش دارد، دوم بیان سرحدات تاریخی اجتماعی یک ملت است، سوم پایه‌ی صور خیال را در ادبیات و هنر ملت تشکیل می‌دهد، چهارم رابطه‌ی فرهنگی بین نسل‌های مختلف است.

متأسفانه برخی مردم به علت عدم آگاهی از فرهنگ عامه‌ی خود، مسائلی چون: پوشیدن لباس محلی و یا گفتار به زبان محلی و دیگر رفتارهای قومی و سنتی خود را عیب و عار می‌دانند و حتی مورد تمسخر قرار می‌دهند. این دیدگاه منجر به عدم هویت فرهنگی خواهد شد و ملتی

که هویت فرهنگی نداشته باشد در برابر ملت‌هایی که به فرهنگ عامه‌ی خود می‌بالند محکوم به فنا خواهد بود.

ضرب‌المثل‌ها که بخشی از فرهنگ عامه را در بر می‌گیرند به تنهایی در تعریف گفتمان جایگاهی ندارند ولی می‌توان آن‌ها را سخن‌های گویا و مشهودی در نظر گرفت که در بیان، پندی را نهفته دارند. این سخن‌های کوتاه معمولاً از سخنان اندیشمندان و یا سروده‌ی شاعران سرچشمه می‌گیرد و حتی نتیجه‌ی یک داستان نیز می‌تواند به یک ضرب‌المثل ختم شود.

آقای اکبر شاهیانی مقدم که علاوه بر پژوهشگری، نویسنده، شاعر و نقاش نیز هستند با کوشش زیاد و سالیان دراز توانسته‌اند ضرب‌المثل‌ها و کنایه‌های رایج خود را به لاهیجان و حوالی آن را گردآوری نمایند. این مجموعه با زبان گویا به گویش لاهیجانی تدوین شده و همراه با آوانویسی و معادل فارسی است. همچنین کنایه‌ی مربوط به هر ضرب‌المثل همراه آن آورده شده است. این مجموعه، شاعر و نقاش که از سه هنر از هنرهای هفت‌گانه برخوردار هستند، با توانایی در اندیشه‌ی خیال با توجه به دستیابی به هنرهای یاد شده، توانسته است، کنایه‌های مربوط به هر ضرب‌المثل را بسیار خوب توجیه نماید و تفسیر و ارزشمندی ارائه دهد.

تنها موردی که اگر رعایت می‌شد، برای کاوشگران دستیابی به هر ضرب‌المثل آسان‌تر می‌گردید، تدوین و دسته‌بندی ضرب‌المثل بر اساس فرهنگ‌نامه‌نویسی می‌باشد که ایشان تنها به فهرست ضرب‌المثل‌ها بر اساس حروف الفبا بسنده کرده‌اند. به هر صورت زحمات سالیان دراز این پژوهشگر را باید ارج نهاد و این مجموعه می‌تواند آغازی برای نسل جوان در ادامه‌ی راه ایشان باشد.